

Delavska Pravica

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.- — Cena: za 1 mesec Din 4.-, za četrt leta Din 10.-, za pol leta Din 20.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

Moralna Evropa

Moralni temelj evropske politike in diplomacije tvori geslo: Namen posvečuje sredstva. Radi tega imamo v evropski politiki toliko variant. Sedaj je bojovita, sedaj miroljubna, sedaj visoko moralna itd.

V zadnjem času je udarila na moralne strune. Gre namreč za to, kako naj bi Italija in ostale evropske velesile opravičile in utemeljile svoje osvajaalne namene napram Abesiniji. Dejansko gre za to, na kakšni bazi naj se razdele takozvani interesni okoliši v Afriki med Italijo, Francijo in Anglijo. Vse tri velesile se tope od prijateljstva med seboj, v resnici pa ne zaupajo ena drugi in njihovi diplomati se trudijo z vsemi razpoložljivimi sredstvi, kako bi eden drugega nadkrilili, ali po domače povedano: ogoljufali.

Tega se prav dobro zavedajo Abesinci in drugi afriški narodi. V to, da jih vodi le moralno ogorčenje proti suženjstvu, ki cvete v Abesiniji, ne verujejo niti Abesinci niti ostali svet. Abesinski cesar je celo odrekel Evropi moralno kvalifikacijo, da bi mogla razsojevati v tem.

In je imel prav. Gotovo je, da je suženjstvo protinaravno in protinravno. Toda Evropa ni opravičena več, da bi bila v tem sodnik.

Evropa je mati in prvobornilnica kapitalizma. Vse gospodarsko in družbeno življenje je pod njegovim vplivom. Tudi takozvana kolonialna politika. Pod resnično kolonizacijo razumemo naselitev prebivalcev iz tiste države, v kateri jih je preveč, v še neobdelane, nezaseljene pokrajine ali pa v take pokrajine, kjer je prebivalstvo redko naseljeno. Tako naseljevanje je potrebno in človeštvu koristno ter ni v nobeni zvezi s kapitalizmom.

Evropska kolonialna politika pa ne pomeni nobenega plusa za prebivalstvo tujih dežel. Evropska politika ni prišla v te kraje radi tega, da bi oplodila še neobdelane pokrajine, da bi domače prebivalstvo dvignila kulturno in gospodarsko, kolonialna politika v kapitalističnem smislu pomeni podjarmljenje in izkoriščanje brambe nesposobnega domačega prebivalstva. Kar je Evropa zagrešila v tem pogledu, vpije za maševanje k Bogu. Glavni njen namen je bilo največkrat brezdelno bogastvo. Radi tega sta morala in še morata delati na Kitajskem mož in žena v premogovniku pod zemljo. Niti dojenčka ne moreta pustiti zunaj na solncu. Vzeti ga morata s seboj v mračne prostore. Da ju ne moti pri delu, ga omamljata z opijem. Kadar so gradili železnice preko nezdruživih močvirij in ko se niso javili delavci prostovoljno, so domačine s silo tirali k tem delom, kjer so v množicah umirali. Ko se je evropska diplomacija postavila v pozo moralnega pridigarja, jim je Abesinija opravičeno zabranila: »Saj gojiš v svojih podjarmljenih kolonijah suženjstvo tudi ti Italija, tudi ti Anglija in tudi ti Francija.«

Neredko se sklicuje Evropa tudi na krščanstvo in na svojo krščansko kulturo. Krščanska blagovest je pa ljubezen, pravičnost, mir. Kako daleč je Evropa od tega! Podjarmljeni narodi to čutijo, zato pa ne verujejo ne v krščanstvo, kakršnega jim nudi Evropa, še bolj pa zavračajo evropsko »krščansko« kulturo.

Evropa lahko vara ves svet, Boga ne bo. Kazen ji že sledi. Niti enega problema dosedaj še ni mogla rešiti, vedno bolj se pogreza v kaos. Evropa je primer za brezglavost in zmešnjavo. Za nas je jasno samo to: *Obstojajo gospodarski, družbeni in kulturni problemi. Nekdo jih mora rešiti.* Če jih ne mo-

K zaostritvi krize v rudarskih revirjih Dravske banovine

(Spomenica rudarskih predstavnikov, ki jo je prečital tajnik Delavske zbornice v Ljubljani, ki je razpravljala 13. avgusta t.l. v prostorih Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani o tem vprašanju.)

Zaupniki II. skupine rudarske zadrage in predstavniki vseh rudarskih strokovnih organizacij, ki poslušajo na področju Dravske banovine t.j. Zveze rudarjev Jugoslavije, rudarskih skupin Jugoslovanske strokovne in Narodno strokovne zveze ter organiza-

cij rudniških nameščencev, so proučili povodom najnovejše poostritve krize v rudarskih revirjih svojega področja ponovno položaj, v katerem se nahaja rudarsko delavstvo v Dravski banovini in so sklenili orisati ta položaj v naslednji, soglasno odobreni spomenici, ki jo imam čast prečitati po naročilu zgoraj omenjenih organizacij na tej anketi in ki se bo objavila tudi v tisku rudarskim delavcem in nameščencem.

Zaprepaščenje in ogorčenje v rudarskih revirjih

Predvsem morajo biti zgoraj omenjene organizacije tolmači obupa, zaprepaščenja in ogorčenja, ki so ga povzročile na njihovem področju vesti, da so državne železnice v rudnikih Dravske banovine svoja naročila ponovno znižale. Vse to nima svojega poudara le v neposrednih posledicah tega znižanja, četrdo so te posledice težke.

Gotovo ni malenkost, ako se napoveduje, da bo izgubilo v rudnikih v Kočevju, kjer je delalo še pred dobrimi 10 leti nad 1400 delavcev vsled najnovejšega znižanja naročil zadnjih 100 družinskih očetov še dosežanih par dni mesečne zaposlitve in ako velja skoraj isto še za celo vrsto manjših rudnikov,

Gotovo ni malenkost, ako se napoveduje v večjih rudniških delavcem, ki delajo to poletje le po dva ali tri dni na teden v bodoče še hujše praznovanje.

A bolj, kakor vse to, vznemirja naše delavstvo dejstvo, da je vse to del sistematične akcije, ki se izvaja proti rudnikom in rudarjem naše banovine z železno doslednostjo, brez ozira na še tako utemeljene predstavitve delavskih organizacij in celo brez ozira na izbruhe obupa med delavskimi množicami, ki so dobili lansko leto svoj izraz v dveh gladovnih stavkah, akcije, ki ji ni videti konca.

Potrební ukrepi

Mi smo se vprašali, kakšna mora biti vpricho tega naloga delavskih predstavnikov. Na to vprašanje smo si dali tale odgovor:

Najprej je treba predložiti vsej naši javnosti glavne misli, iz nešteti predstavk, ki jih podajajo delavski zastopniki leta in leta na merodajna mesta

ustmeno in pismeno. Potem je treba opozoriti, da je bil položaj v naših revirjih že brez najnovejše zaostritve obupen in nevzdržen tako, da je treba misliti na celjenje, ne na poglobljanje te gnojne rane.

Končno je treba obrazložiti, kakšen je v tej zadevi odnos rudarskega delavstva do rud. podjetij.

Znižanje naročil državnih železnic v rudnikih Dravske banovine

je postalo v zadnjih šestih letih sistem. Če tudi to znižanje naročil ni edini, je vendar važen razlog za večanje brezposelnosti v naših rudnikih. Nad 2500 rudarjev je izgubilo samo vsled tega znižanja delo in zaslužek. Do gotove meje je povzročilo to znižanje naročil štedenje v državnem gospodarstvu, ki ga narekuje splošna gospodarska kriza. Vedeti pa je treba, da bi kriza v naših rudnikih ne zavzela te ostrine in da bi imeli radi znižanja državnih naročil v naših rudnikih le 1.300 brezposelnih, ne pa 2.500, ako bi se nalagala bremena krize na vse pokrajine sorazmerno, ne pa pretežno na našo banovino, medtem, ko se je skušalo rudarstvo nekaterih drugih banovin pred posledicami splošne krize očuvati. Mi smo ponovno opozarjali, do kako težkih

resnih priprav sredi najtežje splošne gospodarske krize.

Iznos rudarskih mezd je padel v naši banovini od letnih 168 milijonov Din v letu 1929 na 68 milijonov Din, v letu 1934 pa še ni videti konca temu padanju. Na teh mezdah pa ne sloni le eksistenca zaposlenih rudarjev, katerih število je padlo v šestih letih od 8977 na 4636, temveč tudi na vsaj polovico eksistence njih onemoglih in brezposelnih tovarišev, ki morejo računati le na rudarsko industrijo kot gospodarski vir za svojo eksistenco. Od njih je odvisna tudi eksistenca trgovcev in obrtnikov v rudarskih revirjih. Naši rudniki leže v nerodovitnih krajih, kjer leži vsa gospodarska eksistenca celega okoliša na rudnikih. Tako rudarsko prebivalstvo, kakor občine radi pomanjkanja kapitalnih rezerv tudi bratovske skladišnice morejo pokrivati svoje izdatke izključno iz tekočih dohodkov rudarske produkcije in več kakor do polovice neposredno iz nizkih rudarskih mezd.

Samo del socialnih dajatev, ki se delavcem odbija presega v povprečju 12% delavskih zaslužkov. Kadar padejo v poletnih mesecih delavski zaslužki za 60% delavstva na mesečnih čistih 400 Din, narašča odbitki za socialne dajatve tudi na četrtno

socialnih posledic

je vodilo v naših rudnikih tako umetno spreminjanje gospodarske strukture, ki se je vršilo brez vsakih

rejo sedanji voditelji, bodo prav gotovo odstranjeni, na njihovo mesto bodo poklicane druge sile. Zatrpani bodo postali izvrševalci nove dobe in blagovesti, katero sedanji mogotei sicer oznanjujejo, pa ne izvršujejo.

18. avgusta vsi na Sv. Planino, kjer se bo vršil velik delavski tabor. Rudarji so še posebno potrebni, da združijo svoje sile v obrambo svojih pravic. Zato vsi na tabor, da bomo za te svoje pravice dostojno manifestirali.

brutozaslužka in več, ker se socialne dajatve kot edini in najnujnejši življenjski vir tisočev, ne dajo znižati vzporedno z mezdami, zlasti še, ker jih občinsko ubožno skrbstvo, ki temelji na istem pridobinskem viru ne more nadomestiti.

Vse to smo pojasnjevali šestkrat v vseh možnih variantah.

Tudi pred zadnjim znižanjem naročil smo opozarjali in podčrtavali, da naši rudarski revirji že brez tega znižanja deloma gladujejo, da računajo na

široko zasnovano podporno akcijo od strani države, ki ne more biti izčrpana v par vagonih koruze, temveč mora izgubljene mezdne iznose vsaj približno dosegati. Izrečno smo povdarjali, da stojimo vsaj v pogledu nadaljnjega znižanja naročil in med pred alternativno: ali bo plačevala država v naših revirjih delo, ali bo dajala v te kraje podpore v višini na novo odtegnjenih zaslužkov, ker tu ni več zaslužkov, ki bi se dali še manjšati. Vsa ta pojasnjevanja so bila brezuspešna.

Preseljevanje rudarjev

Ta beda se skuša paralelizirati edino z morda dobro miselnimi, a zato premalo premišljenimi izjavami, da je mogoče zaposliti rudarje iz naše pokrajine itak v rudnikih, ki večajo svoje obrate in število svojih delavcev. Na žalost v tej krizi takih rudnikov ni. So tu samo rudniki, ki se drže skoro na višini prosperitetne dobe in ki svoje stare delavce polno zaposlujejo. Naše rudarje iščejo po večini le nesolidna podjetja, ki ostajajo delavcem dolžna na mezdah in v katerih so delovni pogoji taki, da ti rudniki v svoji okolici ne morejo dobiti delavcev. Na stotine naših brezposelnih rudarjev je šlo kljub vsemu v take rudnike in doživelo tam težka razočaranja.

Koga naj pomirijo v pričo takega dejanskega stanja splošne obljube, posebno če se ne opirajo na docela konkretne obveze rudnikov, ki so obdržali večja naročila? Četudi nimamo nikake vere v take izjave, bomo zaprosili gospode, ki take obljube razglašajo, naj te obljube realizirajo in konkretizirajo. Navajo se razni

vzroki za znižanje naročil v naših rudnikih.

Ugotovili smo, da so vzroki, ki se v opravičilo znižanja teh naročil navajajo povečini le neresnične pretveze za stremenje, ki so more razložiti le na

Ureditev brezposelnega skrbstva v revirjih

S tem pa pereče socialno vprašanje v naših revirjih še izdalek ni rešeno.

Na banski upravi Dravske banovine in rudarskem glavarstvu v Ljubljani leži morda v prašnem arhivu obsežen dokument, poročilo banovinske in ministrske anketne komisije, ki je pred dvema leti vestno preiskala socialne razmere v naših rudnikih kako so nastale pod vplivom zgoraj navedenih in drugih dejstev.

Naši revirji so, kakor se iz tega poročila točno vidi, velika socialna rana, ki se ne bo zacelila sama od sebe, dokler se delovna sila iz teh krajev ne

more sama odlivati, temveč se v te kraje še neprestano priliva, s tem, da iščejo v teh krajih kot svojih domovinskih občinah, svoja zatočišča stotine delavcev, ki se vračajo iz inozemstva v domovino.

Dvanajsta ura je, da se izgradi za te kraje, ki so izrazito industrijski, od poljedelske okolice odrezani kraji, ki ne zaostajajo v ničemer za industrijskimi okolišči zapadnih držav, pravo brezposelno skrbstvo, ki svoje naloge ne more izčrpavati z malenkostnimi podporami, ki so kakor kapljica v morje, temveč mora najpotrebnejši eksistenčni minimum v resnici nuditi.

Potreba pritegnitve dohodkov od kapitala

Delavske organizacije si ne prikrivajo, da nezaposlenosti v naših rudnikih ni zakrivilo le znižanje državnih dobav in vedo, da je iskati drugi važen razlog brezposelnosti v naših rudnikih v daleč segajoči racionalizaciji obratovanja in večanja delovne storitve. One tudi vedo, da mora država svoje subvencije tudi od nekod nekod jemati.

Zato so vedno povdarjale, da je treba znižati sedanjih težkih časih, ko v rudarski stroki človeške eksistence niso osigurane, pri rudarskih podjetjih zaslužke od kapitala na minimum, previsoke osebnih dohodkov pa reducirati na razumno mero in porabiti poleg drugih sredstev tudi tako prihranjene zneske za reševanje krize v naših revirjih. Izključno iz tega vira se seveda zadostna sredstva za sanacijo naših revirjev ne dajo dobiti, ker je tu izpadek na mezdah previsok. Vendar je delavstvo navadno brez vsake podpore, s svojimi skromnimi sindikalnimi sredstvi, ter pod najtežjimi razmerami poskušalo po svojih močeh tudi v tem pravcu vplivati.

Politične sile, ki bi mogle taka prizadevanja odločilno podpreti, pa jih navadno niso podprle — pač pa prihajajo pogostokrat v očitki, zakaj delavstvo tega ne izvede, kar bi morale izvesti v prvi vrsti one.

Prej je prišlo do podpiranja v nasprotnem pravcu, za kar naj navedemo kot primer ponesrečen poskus bratovskih skladnic, ki se je izvedel po željah podjetniške strani in brez zaslivanja predstavnikov delavstva in ki je izpadel tako, da bo krizo v naših rudnikih še občutno povečal, mesto da bi bilo ravno obratno.

Ni toraj res, da branijo delavske organizacije v zgornjem konkretnem vprašanju podjetniške interese, kakor se jim večkrat zlohotno predbaciva in da vrše posle, ki niso njihovi. Če se razvijajo dogodki tako, da ogrožajo življenje in eksistenco delavstva, delavske organizacije k temu tudi na nevarnost takih predbacivanj ne smejo molčati.

Znižanje rudarskih mezd

Na drugi strani pa delavstvo ne bi želelo in moglo trpeti, da bi se izrabljale ugodnosti, ki bi jih moglo prinesiti zavzemanje javnosti za rudarsko gorje, za večanje podjetniškega dobička.

Zivo interesira rudarje vprašanje bodoče višine delavskih mezd. Rudarji se boje, da so te mezde ogrožene, ker se je cena premoga za državne železnice ponovno znižala in nočejo da bi ostalo pri tej priliki neizgovorjeno, da delavstvo že z dosedanjimi mezdami ne more živeti in da se bo vsakemu poskusu znižanju teh mezd najodločneje uprlo.

V pomirjenju delavstvu lahko povemo, da je znižanje delavskih mezd vsaj za prihodnje tri mesece že po kolektivni pogodbi izključeno. Strokovne organizacije so naprosile rudarsko glavarstvo, da bi sklicalo v rudnikih posebno anketo, ki naj bi proučila delovne razmere na rudnikih v podrobnostih, da bi se zavrla morebitni poizkusi vplivati na delavske mezde potom akordov in večanja delavske storitve.

Rudarsko delavstvo je enotno

Na vsa tu našeta vprašanja gledajo uvodoma navedene organizacije popolnoma soglasno. Več tu navedenih vprašanj morejo rešiti ugodno le politični činitelji. Zato bodo rudarji vsako podporo od katerekoli politične strani, ki bi se tudi nudila, radi sprejeli in vsako zaslugo lojalno priznali. Vendar pa bi ne želeli, da bi se ponavljali v revirjih le preveč znani dogodki, da bi politične skupine rudarsko bedo zase agitirale in izrabljale zgoraj navedena žalostna dejstva za politične agitacije.

Razmere so tako težke, da takega težkega licitiranja ne dopuščajo. V želji, da bi dale za tako taktiko tudi same primer, so združile rudarske strokovne organizacije tudi svoja prizadevanja v enotno akcijo. One stopajo pred rudarsko delavstvo enotno s tem proglasom in s prošnjo, da bi se ravnalo pri vseh morebitnih bodočih akcijah po nasvetu svojih zaupnikov in svojih organizacij, po nasvetu, ki bo enoten, kjer je lahko najti odločitve, ki jih zahteva dani položaj, ako se podredijo frakcijski interesi skupnemu delavskemu interesu, ki v tem primeru posebne interese daleč prekaša.

Če pa bi se našel kdo, ki bi rušil v trenutku težkih nevarnosti resnično delavsko enotnost in disciplino ter avtoriteto zaupnikov in delavskih strokovnih organizacij, — potem naj ve vsak, da pravi prijatelj delavstva ne postopajo tako in naj se po tem spoznanju ravna, ako bomo združili svoje sile, bomo stali pri težki in pred težkimi nalogami, ko moremo jamčiti le zato, da bomo interese naših rudarjev po svojih najboljših močeh branili, medtem, ko za uspehe naše borbe ne moremo jamčiti, ker so odvisni uspehi in neuspehi tudi od drugih sil, ne le od naše akcije.

V Ljubljani, avgusta 1935.

Načelstvo II. skup. rud. zadr.: Franc Pliberšek, I. r.

Zveza rudarjev Jugoslavije: Jurij Arh, I. r.

Jugoslovanska strokovna zveza: Filip Križnik, I. r.

Narodno strokovna zveza: Vekoslav Bučar, I. r.

Zveza društev privatnih nameščencev: J. Zemljčič, I. r.

* * *

Konferenca, ki se je vršila dne 13. avgusta v Zbornici za TOI, je vse to vprašanje temeljito proučila. Statistično dobro izdelan referat je podal za TOI trgovec iz Trbovelj, gospod V. Pavlin. Konferenca je sprejela daljšo resolucijo, katero bomo po možnosti priobčili v prihodnji številki. Zvečer je delegacija na ljubljanskem kolodvoru poročala o tej stvari notranjemu ministru dr. Korošcu in ga prosila, naj izposluje v Beogradu, da se sklep vlade o nabavi premoga za naše rudnike spremeni.

Javne manifestacije krščanskih socialistov za delavske pravice

Letošnji tabori Jugoslovanske strokovne zveze so dovolj jasen dokaz, da se delavstvo živo zaveda svojega poslanstva v težkih dneh, ki jih preživlja delovni človek. Zmaterijalizirana človeška družba vidi v gospodarskem življenju zgolj profit, zasebnem pa lagodnost in brezskrbno uživanje. Naj gre človek danes v industrijske obrate, v rudokope in delavske kolonije, na drugi strani pa v razna letovišča, toplice in na morsko obalo, pa bo kmalu spoznal kaj je današnja gospodarska kriza in komu je dobrodošla, za koga pa je bič in trpljenje. Ta ločitev človeštva v proletarski in kapitalistični razred je že tako velika, da bo slej ko prej obračunavala samo surova sila, sovraštvo in maščevanje, ako ne bo uspešna plemenitejša borba duha in razuma nadkriljevala moči fizične sile in privedla človeštvo zopet na pot pravice in ljubezni.

Uprav zato je krščansko delavstvo danes najbolj poklicano, da v današnji splošni socialni zmed

pokaže kaj hoče in zna. Krščanska načela o človeški družbi mu dovolj nazorno dokazujejo, da je sedanji človek zgrešil svojo življenjsko pot in cilj, ker se potaplja v morju materializma. Milijonom in milijonom kapitalistično-gospodarski sistem družbe odreka pravico do življenja in jih takorekoč izključuje iz človeške družbe. Še zaposlenim se odreka pravica do človeka vrednega življenja in se jih pritiska gospodarsko in moralno neusmiljeno k tlom in napravljaja iz njih popolne brezpravne sužnje moderne kapitalistične družbe.

Kje je tu pravica? Ali je človek še človek, to je otrok božji? Ali ni iz njega izginil že ves odsev nadnaravnosti? Ljubezen, ki jo danes še pozna človeštvo je veliko premajhen odstotek potrebne ljubezni, ki bi nadomestila pravico, katero tako brezsrčno tepta kapitalizem.

Krščansko delavstvo hoče pravico, hoče da človek postane zopet popoln človek in nikaj suženj.

V tej borbi je rešitev socialnega vprašanja človeške družbe tako iz gospodarskega kakor moralnega stališča. V skupni organizirani sili vsega delavnega ljudstva bo boj z današnjo kapitalistično družbo zmagovit in nositelj lepše bodočnosti delovnemu ljudstvu.

Naši tabori so veličastne manifestacije kršč. soc. delavstva za zmago pravice nad krivico. Z veliko navdušenostjo se teh taborov udeležuje delavstvo in doprinese svoje žrtve na oltar borbe za pravico. Tabori sami pa jasno dokazujejo, da je med delavnim človekom še veliko zdravja, močne volje in trdne zavesti, s katero se bo borilo neustrašeno za žalibog izgubljeni krščanski značaj človeške družbe.

Naj bi besede, izgovorjene na teh taborih, padle na plodovito zemljo in rodile v prenovitvi sre našega delovnega ljudstva obilo sadu, ki bo poročilo lepše bodočnosti človeštva.

Veličasten tabor pri Sv. Juriju nad Tržičem

Tržiško delavstvo je znano kot odločno krščansko in strokovno zavedno. To svojo načelno in stanovsko zavest je ohranilo v najtežji dobi in to zavest je pokazalo tudi v nedeljo na taboru pri Sv. Juriju nad Tržičem. Že v soboto zvečer so zakurili kres, ki je vsem vasem doli do Kranja oznanjal delavski dan. Kres nam je bil simbol našega ognja, simbol luči, vere in skupnosti.

V nedeljo pa so se že ob osmih začele viti procesije po griču navzgor, živa slika človeka na poti življenja, ko nosi težke križe in hiti navzgor, da jih odloži, ali pa vsaj potoži Pravičnemu svojo bol in najde če ne odrešenje, pa vsaj nov pogum, novo moč za naslednji dan. Ubrano pritrkavanje pa je vabilo in klicalo vedno nove množice ter ustvarjalo res praznično razpoloženje.

Ob devetih je daroval sv. mašo tržiški župnik g. Vovk, ki je imel tudi lep cerkveni govor o poslanstvu Cerkve ne le v duhovnem, ampak tudi v gospodarskem in socialnem življenju. Ker je bila cerkev premajhna za toliko množico, je bila sv. maša zunaj cerkve v kapelici. Tržiška godba je med sv. mašo igrala stadijske pesmi in vsa tisočglava množica se je združila v en akord: O sveti križ, življenja luč...

Po sv. maši je otvoril tabor tov. Zupan Ciril, pozdravil zastopnike centrale, kranjskega in škofješkega delavstva ter zastopnike mladinskih zvez iz Kovorja, Križev in Leš. V imenu centrale je govoril tov. Langus Jože, ki je v lepem govoru pokazal na notranje vzroke sedanjih težkih časov, ki so v odločitju Bogu in pomanjkanju medsebojne ljubezni. V tem je duhovno rojstvo kapitalizma. V drugem delu govora je pokazal delo JSZ, ki je v tem, da vzgaja delavstvo notranje in da se zunanje bori za pravico. Še več, JSZ je prva pobornica in zvezda vodnica tudi za druge stanovce, da bodo videli svojo gospodarsko in socialno rešitev le v močnih strokovnih organizacijah. V tem je začetek novega družabnega reda: v združenju stanov in zdrave povezanosti. V tretjem delu govora je pokazal bistvene difference med krščanskim pojmovanjem družbe in med marksističnim ter odklonil breznačelnost ter goli oportunizem naših narodnih socialistov. Za njim je govoril tov. Bučar iz Ljubljane o delavski mladini. V pesniško zanesenem govoru je orisal vso borbo za današnje mladine za eksistenco. Huda je borba za kruh, a hujša je duhovna borba. Groza nas mora biti pred duhovnimi preokreti v današnji brezposelnosti mladini. Zato je najvažnejša dolžnost nas katoličanov, da vzgojimo sedanji mladi rod v živoveren rod, v rod aktivnih ljudi, v rod širokih pogledov. Vse, karkoli delamo, delajmo pod tem vidikom, pa bomo sami in bodo drugi res nosilci novega, protikapitalističnega družabnega reda.

Tretji govornik tov. Pestotnik iz Kranja je pokazal na tabore v nekdajšnjih časih. Kakor nekoč, tako naj današnji tabori pokažejo zavest skupnosti, sloga v mišljenju in enotnost v borbi. Eno naj bo delavstvo od Jesenic, Tržiča in Kranja in z vini-

čarji v vinorodnih gorah, pa bo zmagovalo v borbi, kakor so naši predniki v borbi zmagali.

Za škofješko delavstvo se je oglašil k besedi še tov. Sever. V pozdrav je vpletel lepo misel: preden godrnjaš in zabavljaš, se najprej vprašaj: ja, koliko si pa že storil, koliko si pa že žrtvoval za to, da bi bilo boljše. Kakor je po legendi premagal sv. Jurij zmaja, tako bomo zmagali tudi mi, če bomo imeli kaj korajžje in če bomo kaj žrtvovali.

Tabor pri Sv. Lenartu nad Hočami

Vkljub dejstvu, da so nam sovražni ljudje potrgali plakate, ki so vabili na ta tabor, in da je bilo jutro tabornega dne zelo deževno, je uspel tabor nad vse pričakovanje. Med pritrkavanjem zvonov, ki so klicali taborjane k božjemu opraviilu na ta lep kraj, ki si ga je izbral sv. Lenart, so prihajali od vseh strani delavci in delavke, viničarji, železničarji, kmetje in mladina. Napolnili so prostor cerkvice in izven nje. Maševal je č. g. dr. Rihtar, profesor semenišča v Mariboru. Njegova pridiga je bila bodrilna za boj krščanskega delavca, da uveljavi svoj pomen in pravico v človeški družbi. Med službo božjo so taborjani skupno molili rožni venec.

Nad tisoč taborjanov na Homcu

V nedeljo, 11. avgusta so se zbrale velike množice delavstva iz okolice Kamnika, Domžal ter iz Vevč na Homcu. Sv. mašo je daroval ob devetih dopoldne p. Krizostom O.F.M. iz Ljubljane, ki je imel tudi slavnosti primeren cerkveni govor. Pri sv. maši je igrala godba papirničarjev iz Vevč. Potem se je vsa množica ljudstva zbrala okoli prosvetnega doma pod farno cerkvijo.

Tabor je otvoril tov. Bore iz Šmarce ter je po pozdravnih besedah dal besedo tov. Petru Lombardu iz Ljubljane. V svojem globoko zasnovanem in močnem govoru je prikazal vso krivičnost današnjega delavskega položaja. Nazorno je očrtal tudi vso bedo kmečkega življenja. Kmečko ljudstvo je povezano z delavskim z isto usodo, tarejo nas iste težave, vsi težko občutimo današnjo stisko in krizo — zato se moramo tudi vsi roko v roki boriti za izboljšanje našega položaja. Nazorno je govornik očrtal postanek in posledice današnje gospodarske krize, katere težo mora nositi delovno ljudstvo. — Ves kapital ne glede na svetovno naziranje in narodnost je združen v boju proti delavstvu, prav tako pa mora tudi delavstvo v svojo obrambo postaviti močno falango. Delovno ljudstvo bo prišlo do svojih pravic le tedaj, če se bo borilo enotno, trdno povezano med seboj. Zato se mora delovno ljudstvo združiti v močno strokovno organizacijo, katere naloga pa ni samo boj za uveljavljanje socialne zakonodaje in za izboljšanje delovnih pogojev — ampak je njen najvišji in končni cilj zgraditev novega pravičnega

Predsednik tabora tov. Zupan se je lepo zahvalil govornikom in poslušalcem, posebej pa še g. župniku Vovku, ki je res veliko pripomogel, da je bil tabor tako lep.

Ko so se razgubljale množice s hriba, sem slišal starejšega tržiškega delavce: no, ta tabor nam je v čast, postavil smo se. Res, prav je imel, lep tabor je bil, eden največjih, kar jih je imelo krščansko delavstvo v zadnjih letih, lep je bil in to ne samo po številu udeležencev, katerih je bilo precej nad 1000, lep je bil zlasti po stvarnosti in resnosti. In zato bo tudi gotovo rodil uspehe.

Po sv. maši je bilo zborovanje zunaj cerkve. Tov. Reberšek je v imenu Jugoslovanske strokovne zveze pozdravil vse navzoče in vodil zborovanje. Prvi je govoril tov. Kores Martin s pozivom vsem, ki so delavci, da se strokovno organizirajo, ker samo to je edina pot, ki more prinesiti zboljšanje delovnemu razredu. Drugi govornik tov. Rozman Peter je govoril o naši vzgoji za nov družabni red.

Po končanem zborovanju so se taborjani skupno slikali in se nato razšli na svoje domove s trdno zavestjo, delati in organizirati vse delavstvo v Jugoslovansko strokovno zvezo. Trdno sklenjeni v strokovni organizaciji bomo šli uspehom naproti.

družbenega reda. To pravično družbo bomo gradili na načelih večno veljavnega Kristusovega evangelija — to je na bratovski ljubezni in socialni pravičnosti. Za uveljavljanje teh načel se bo delovno ljudstvo borilo ne glede na vse ovire, ki jih doživljamo povsod, žal tudi v tako imenovanih katoliških krogih, ki so pa daleč od pravega razumevanja Kristusovega nauka o ljubezni in pravičnosti. Vse to nas ne bo oviralo. Naša pot je jasna. Zaradi tega bo krščansko delovno ljudstvo šlo po tej poti neustrašeno in vztrajno do končne zmage.

Vsa zbrana množica je besedam tov. Lombarda navdušeno pritrjevala ter s tem dokazala popolno razumevanje.

Za tem je v imenu vevškega papirniškega delavstva izrekel pozdrave tov. Pangaršič. Orisal je v jedrnatih besedah delavske borbe, delavsko zakonodajo in delavske zahteve. Pozval je tudi tovarišstvo iz Količevega, ki se tabora ni moglo udeležiti, ker je tovarna ta dan delala, da stopi na plan ter si pripori boljši položaj ter se uveljavi v podjetju s svojimi upravičenimi zahtevami.

V imenu oblačilnega delavstva iz Domžal je pozdravil zborovalce tov. Tomaž Smolej ter podarjal veliko čast dela ter potrebo vztrajne delavske borbe ter skupnega nastopa vsega delavstva.

Strokovni tajnik Joško Rozman iz Ljubljane je sporočil zborovalcem pozdrave jeseniškega kovinarskega delavstva, ki s svojo nad 30-letno borbo dokazuje, kaj lahko delavstvo z vztrajnostjo in di-

V nedeljo, 25. avgusta velik delavski tabor na Sv. Joštu. Naj ne bo delavca, ki bi se tega tabora ne udeležil. Ta tabor mora biti mogočna manifestacija, naše rasti in moči.

scipliniranostjo doseže. Isto pot bo moralo iti tudi vse ostalo delavstvo.

Po pozdravih zastopnikov, ki jih je zbrano delovno ljudstvo z navdušenjem pozdravljalo, je povzel besedo tov. Tone Fajfar kot zastopnik Mladinske zveze iz Ljubljane. Pokazal je sliko današnjih žalostnih razmer delavskega in kmečkega ljudstva. Delavstvo je pričakovalo rešitve od zgoraj, zato je bilo vedno razočarano. Ni znalo uveljaviti svojega vpliva v socialnih ustanovah kakor tudi ne v javnem življenju. V ta boj je še prav posebno poklicana mladina, ki je že v rani mladosti vržena v borbo za kruh. Mladina bo ponesla krščansko socialistične ideje v daljne rodove. Vse pravice, ki jih danes imamo, so naši predniki — delavski borci priborili v težkih bojih. Posvetili so jih mnogi s svojo krvjo, s premagovanjem, ječami in vislicami. Tudi nas še čakajo težki boji. Vendar nas to ne sme strašiti. Z vztrajnostjo, zavednostjo in žrtvami bomo prenovili

obličje zemlje in upostavili pravičnost in ljubezen. Svoj govor je govornik zaključil z besedami apostola Pavla: »Bratje, dvignite glave, zakaj vaše odrešenje se je približalo«.

Nato je tov. Bore zaključil z navdušenimi besedami delavsko zborovanje, vevška godba je igrala, vse zbrano ljudstvo pa se je razvrstilo v lep sprevod izpred doma na Homecu in dalje proti Duplici.

Množica se je razšla z novim upanjem v srečo ter s sklepom, da bo ponesla krščansko socialistično delavsko misel in zavednost v sleherno hišo ter v sleherno podjetje, da bo končno le prišel lepši čas za naše delovno ljudstvo.

Popoldne so naši tovariši priredili na Duplici na prostem igro »Dva glavna dobitka«, na kar se je razvila lepa in pristrana delavska zabava. Vsem, ki smo se udeležili tabora in popoldanske prireditve, bo ostal ta lep dan vedno v veselem spominu.

Naši tabori

PRI SV. ROKU NAD SLOV. BISTRICO se vrši naš delavski tabor v nedeljo, 18. avgusta. Sv. maša bo ob desetih s cerkvenim govorom. Nato zborovanje, na katerem govorita tov. Rozman Peter iz Maribora in tov. Jurač iz Celja. Pevski zbor se že vadi, napovedana je tudi godba iz Smartnega. Delavci in delavke vsi na tabor!

Radi žeganja pri Sv. Lovrencu na Pohorju smo tabor PRI SV. ANI, PODRUŽNICI MARIJA PUŠČAVA morali preložiti na nedeljo, 1. septembra. Pripravljamo tudi tabor v zgornji dravski dolini, ki je že določen na dan 15. septembra. Kraj objavimo takoj, ko dobimo obvestilo, kje so ga delavci določili.

Na našem delavskem taboru na Homecu, v nedeljo 11. t. m. je tovariš Urbanija Martin iz Rove nabral prostovoljnih prispevkov za prapor J. S. Z. v znesku 94 Din. Agilnost in vztrajnost, ki je vsega posnemanja vredna!

Iz centrale

V okrožnici od 11. julija t. l. št. 1029/35 smo med drugim naročili vsem skupinam in zvezam, da naj začno z zbiranjem prispevkov za prapor J. S. Z. Vse skupine in zveze naprošamo, da to akcijo v teku prihodnjih mesecev izvedejo.

Domači dogodki

TISKARSKO KOLEKTIVNO GIBANJE je bilo s torkom končano zaenkrat, vendar pa ne docela. Kolektivno pogodbo so podpisale vse tiskarne širom Dravske banovine razen štirih podjetij v Ljubljani in sicer Narodna tiskarna, Delniška tiskarna, litografija Čemažar in tiskarna Hrovatin. V te štiri tiskarne organizirano delavstvo ni vstopilo in obratujejo še nadalje s stavkokazi. Obe strani podpisnikov kolektivne pogodbe pa upata, da bodo tudi ta podjetja slej ko prej prisiljena pridružiti se obojestranski skupnosti in podpisati kolektivno pogodbo. Pogodba med tiskarnarji in grafičarji velja sedaj faktično za tri leta, t. j. do leta 1938. Iz te velike borbe pa se mora delavstvo naučiti kje ima iskati svojega zaščitnika in prijatelja, kje pa ne. Slika je bila dovolj odkrita ne samo za tiskarje pač pa tudi za delavstvo.

ŠKOF DR. ROŽMAN OBIŠČE AMERIŠKE ROJAKE. »Amerikanski Slovenec« poroča svojim naročnikom veselo vest, da se v septembru letos udeležijo evharističnega kongresa v Clevelandu tudi ljubljanski škof dr. G. Rožman. Slovenci v Ameriki se pripravljajo, da dostojno sprejmejo visokega gosta. NADŠKOF DR. JEGLIČ je preteklo soboto obiskal Zelnške na Gorenjskem. Pri Žumrovih je bil na kosilu in v nedeljo jutraj je v farni cerkvi opravil sv. mašo. Župljani so bili tega zelo veseli in so nadškofa najpriljubnejše pozdravili v svoji sredi.

VELIKA SLAVNOST V KOMENDI. V nedeljo se je zbrala v Komendi vsa njena okolica. Ponedeljski Slovenec poroča, da je bilo okrog 7000 ljudi. Dopoldne je daroval škof dr. Rožman sveto mašo na prostem z lepim, globoko zasnovanim govorom. Po sv. maši je prevzvišeni blagoslovil spomenik padlim vojakom iz Komenške fare. Po popoldanskih litanijah je prevzvišeni blagoslovil evharistični svetilnik, v katerem je v zgornjem delu montirana žarnica, ki bo svetila noč in dan. Popoldne ob treh pa se je pričelo ljudsko zborovanje. Prvi je govoril predsednik Katoliške akcije za ljubljansko škofijo dr. Miha Krek. Govornik je zasnoval in razvil svoj govor popolnoma iz verskega stališča in poudarjal naloge katoličanov v sedanji dobi. Drugi govornik g. dr. M. Natlačen se je dotaknil sedanjega političnega položaja in se z njim pečal ves čas svojega govora. Komenške slavnosti se je udeležil tudi nadškof dr. A. B. Jeglič, ki je bil od zborovalecev najpriljubnejše pozdravljen.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Zumer. Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Knez.

Ne razburjajte se!

V zadnji številki našega lista smo v kratkem napisali, da so se jeseniški pekovski pomočniki strnili kot enota v organizacijo, v svrhu zaštite svojih pravic. Med drugim smo tudi omenili, da delajo pekovski pomočniki po 16 ur na dan in, da se izrablja celo vajence.

Na ta naš članek smo prejeli od pekovega odseka Skupnega združenja obrtnikov na Jesenicah dopis, v katerem nas pozivajo naj naše poročilo popravimo čes, da ne odgovarja resnici. Da bo pa lahko vsak sam sodil o stvari, priobčujemo dopis mojstrov v celoti, ki se glasi:

P. n. Jugoslovanska strokovna zveza (odsek pekov) Jesenice.

V Vašem članku v Delavski pravici od dne 1. t. m. št. 27. na strani 2. pod naslovom živilski delavci, ste med drugim objavili v tem Vašem strokovnem listu, da se dela v naših pekarnah po 16 ur dnevno in da vajenci delajo cele noči, kar pa ne odgovarja resnici. Resnica pa je, da znaša delo za pomočnika v pekarni v dvetretjinski večini pekarn na Jesenicah ne več kot 4 do 5 ur, v to je vračunana 1 ura za pripravljanje peči in stavljanje kvasa, dalje 4 ure za skupno delo in če pristejemo k temu še raznašanje kruha največ 2 do 3 ure, znaša to skupaj šele 8 ur.

Podpisani odsek pri združenju Vas pozivlja, da takoj v prihodnji številki Delavske pravice ta članek prekličate in navedete resnico, če pa je na Jesenicah kateri mojster, pri katerem se dela po 16 ur dnevno, pa navedite imenoma.

V nasprotnem primeru smo primorani sodnim potom izposlovati popravek.

T. č. načelnik: Filip Lazar, l. r.; t. č. tajnik: Čop Jože, l. r.; predsednik pekovega odseka: A. Petač, l. r.

Na njihov dopis bi si mi dovolili samo na kratko odgovoriti. Od svojih izjav ne bomo odstopili. Nismo navedli, da se dela tako pri vseh, ampak, da se dela. Sicer imajo prav, da bi bilo dobro dotičnega, ki tako krši zakonodajo, javno ožigosati in ga postaviti pred sodišče. Bo le res, da delavska raja trpi precej radi svoje odpustljivosti, ker hodi okrog gospodarjev z rokavicami, v upanju, da lepa beseda lepo mesto najde, namesto da bi si svoje zakonite pravice izvojeval z neodjenljivo borbo. Vsaka šola nekaj stane, mi smo šele pričeli. Upali smo, da bomo lahko vse spore reševali vzajemno, zato smo tako zelo prizanesljivi. Kakor vidimo, pa bomo primorani seči po ostrejših lekcih. Gotovo gg. mojstrom ne bo neznano, da smo pred časom poslali na njihov naslov dopis radi izrabljanja vajencev. Do danes nismo še prejeli nobenega odgovora. Nam se zdi, da združeno obrtnikov ni samo zato v življenju da štiti svoje člane nego tudi zato, da opazuje ali se zakone odločbe prav pri vsakem izpolnjujejo. Ako to nalogo vsaj malo vrši, tedaj mu bodo kršitve skoraj gotovo precej dobro znane. Zato ima tudi dolžnost prizadete na njihovo nepravilnost opozoriti.

Odsek pekovskih mojstrov naj bo uverjen, da ne bo prav nikakih izpadov, ako bo pokazal samo

malo dobre volje reševati vzajemno spore, ki bodo nastajali med njimi in pomočniki. Za danes dovolj.

Ako se bo pekovski odsek poslužil res svoje grožnje, tedaj povemo, da bomo morda celo veseli, ker nam bo, ne po naši krivdi, dana prilika pred oblastjo navesti prav vse, kar se je in se dogaja.

Rudarji

ZAGORJE. Dobro obiskan sestanek se je vršil v nedeljo, 11. t. m., na katerem je poročal tov. Križnik iz Trbovelj in domači predsednik skupine V. Ustar. Poročalo se je o razmerah rudarskega delavstva in o ukrepih, ki so jih tozadevno podvzele delavske in tudi druge organizacije. Poročalo se je o anketi v Trbovljah. Na podlagi tega se je ustanovil banovinski akcijski odbor, v katerem so zastopane vse gospodarske in strokovne organizacije, kakor tudi II. skup. rud. zad., banovina, T. O. I. in župani prizadetih občin.

V ta odbor je deligirala J. S. Z. tov. Lešnika, ki pa radi tehtnih razlogov ni mogel sprejeti in je bil zato imenovan tov. Križnik iz Trbovelj, ki je tudi poznan kot prevdaren in pošten zastopnik delavskih interesov. Čas je že, da se vsa javnost enkrat zgane in odločno pove, da je že dosti gorja, da so naše rane že dosti velike in je treba nujnih zdravil!!! Zdravil pa seveda v obliki dela in poštenega zaslužka, kar ni pretirana zahteva našega rudarja. Drugje ni od pomoči naši gospodarski krizi!

Tovariši so stvarno sledili izvajanjem in se tu pa tam spustili v debato. Razgovor je bil tudi o našem lokalnem razgovoru vseh organizacij glede delovnega razmerja za anketo, ki jo je sklicalo rudarsko glavarstvo v Trbovljah. Prečitala se je tozadevna spomenica. Zahteva članstva je, da so tudi na tej anketi zastopane strokovne organizacije.

HUDA JAMA. V nedeljo, 11. t. m. je bil v Laškem sestanku, na katerem je tov. Lešnik označil, kakšno stanje bi nastalo, ako se uresniči sklep, da državne železnice znižajo nabave premoga v Sloveniji. Razložil je tudi sklepe iz konference v Trbovljah ter načrte, ki imajo namen preprečiti nameravano znižanje naročil premoga. Tov. Diačci, ki naj bi imel tozadevni referat je obolet ter se zato ni mogel udeležiti sestanka.

Na sestanku je bilo navzočih 90 rudarjev, ki so z zanimanjem sledili poročilu ter želeli, da bi bilo več takih sestankov. Ker se med delavci pojavljajo »laži prijatelji«, ki skušajo zasejati nezaupanje do zaupnikov, so vsi navzoči soglasno sklenili, da bodo povsod odbijali take napade ter so izrekli zaupnico II. skupini, predvsem pa njenemu načelniku tov. Diačcu.

Tekstilno delavstvo

KRANJ. V nedeljo, 18. t. m. se vrši ob devetih v Ljudskem domu delavski sestanek. Govoril bo zastopnik iz Ljubljane. Pridite vsi in pripeljite še druge svoje tovariše s seboj.